

konklusioner med hensyn til den psykiske nedbrydning. Det er mere bemærkelsesværdigt, at rådet alligevel konkluderer, at isolationsfængsling af humanitære grunde i videst muligt omfang bør tidsbegrænses.

Rådets kritiske holdning til de eksisterende retrospektive undersøgelser og anbefaling af ikke-eksisterende løbende undersøgelser af isolationsfanger gennem længere tid bliver logisk og rimelig, hvis man lægger den justitsministerielle beskrivelse af isolationsfængsling til grund. Hvis man derimod går ud fra den isolationsituation, som opleves af de indsatte, bliver rådets forslag meningsløst, fordi man ved den foreslåede undersøgelse netop i betydelig grad ville opheve den isolation, som man skulle undersøge.

At retslægerrådet i sine afslutningsbemærkninger forlader det medicinske område og indlader sig på rent kriminalpolitiske tilkendegivelser om isolationens *formål*, er ikke egnet til at øge værdien af rådets udtalelse, som i øvrigt er helt uden dokumentation eller kildehenvisninger.

Af andre henvendelser til retsudvalget skal især nævnes skrivelse af 25. januar 1980 fra Landsforeningen af beneficerede Advokater (retsudvalget 1979-80, almindelig del, bilag 71), hvor konklusionen lyder:

»Isolation i form af den totalisolation, der for øjeblikket praktiseres af fængselsvæsen og politi, medfører i løbet af ganske få uger skadevirkninger af en sådan karakter, at det må være undtagelsen, at isolationen udstrækkes herudover...

Der bør skabes lokalemæssige og personale-mæssige muligheder for at afbøde skadevirkningerne af isolation mest muligt og skabes mulighed for, at delvis isolation eller blot almindelig varetægtsfængsling kan anvendes som et realistisk alternativ.«

I debatten om skadevirkningerne har det været nævnt, at også almindelig varetægtsanbringelse kan være en belastning, som kan medføre kortere- eller længerevarende psykiske mén. Det er utvivlsomt rigtigt. Men det forekommer bagvendt, hvis et sådant argument benyttes til støtte for, at så skal man ikke tage så tungt på isolationsproblemet. Det må tværtimod tale for, at *almindelig varetægtsfængsling* begrænses mest muligt, som det tilstræbes med samtidig fremsatte forslag herom. Både varetægtsfængslede og isolationsanbragte er principielt (og ikke sjældent også i praksis) uskyldige mennesker, og det er helt uantageligt, at psykisk nedbrydning af uskyldige mennesker skulle godta-

ges som prisen for eventuelt at hæve opklaringsprocenten en smule.

(For at undgå misforståelser: psykisk nedbrydning af mennesker, som findes skyldige, er selvfølgelig lige så uantagelig).

Muligheden for tidsbegrænsning

Diskussionen har ofte drejet sig om muligheden for tidsbegrænsning af den fuldstændige isolation.

Det skal medgives, at skadevirkningerne *hyppigst* indtræffer efter 2-4 uger og med større uoprettelighed, jo længere isolationen varer.

Forslagsstillerne finder alligevel ikke, at en tidsbegrænsning til 14 dage eller en måned (for slet ikke at tale om 3 måneder, som enkelte helt uansvarlige har været inde på) er nogen løsning. Det skyldes især to forhold:

For det første er det et område, hvor forskellige personer reagerer meget forskelligt. Konstateringen af, at der ikke sker større skader det første par uger, er en rent *statistisk* konstatering. Der er enkelte, som kan udholde isolation i månedsvis uden iøjnefaldende skadevirkninger, men der er også enkelte, som får alvorlige psykiske mén af blot få dages isolation. Det gør selvfølgelig en tidsbegrænsning uegnet som generel garanti mod skadevirkninger.

For det andet vil en tidsbegrænsning ikke i væsentligt omfang fjerne den retssikkerhedsmæssigt yderst betænkelige virkning af isolationsanbringelse som »tilståelsesarrest«, som er påpeget af adskillige forsvarsadvokater (se f.eks. bilag 2).

Udviklingen efter retsplejereformen i 1978

En væsentlig grund til igen at fremsætte forslaget om en fuldstændig afskaffelse af totalisolation er – foruden den øgede interesse i offentligheden og den ændrede holdning i partierne, som giver løfte om, at der nu kan gøres noget ved det – den udvikling i isolationspraksis, som har været siden retsplejereformen i 1978, hvor isolationsbeslutningen blev frataget politiet og henlagt til domstolene. På bl.a. VS' foranledning har retsudvalget kunnet følge denne udvikling gennem undersøgelser foretaget af justitsministeriet (bilag 6).

Det eneste, der synes at være sket ved denne ændring, er, at korttidsisolationerne er blevet færre (tabel 1), mens langtidsisolationerne ikke bare er steget i antal, men også i andel af det samlede antal varetægtsfængslede! Det ser endda ud til, at korttidsisolationerne – efter at være faldet stærkt